

Formování správního systému ve středověku

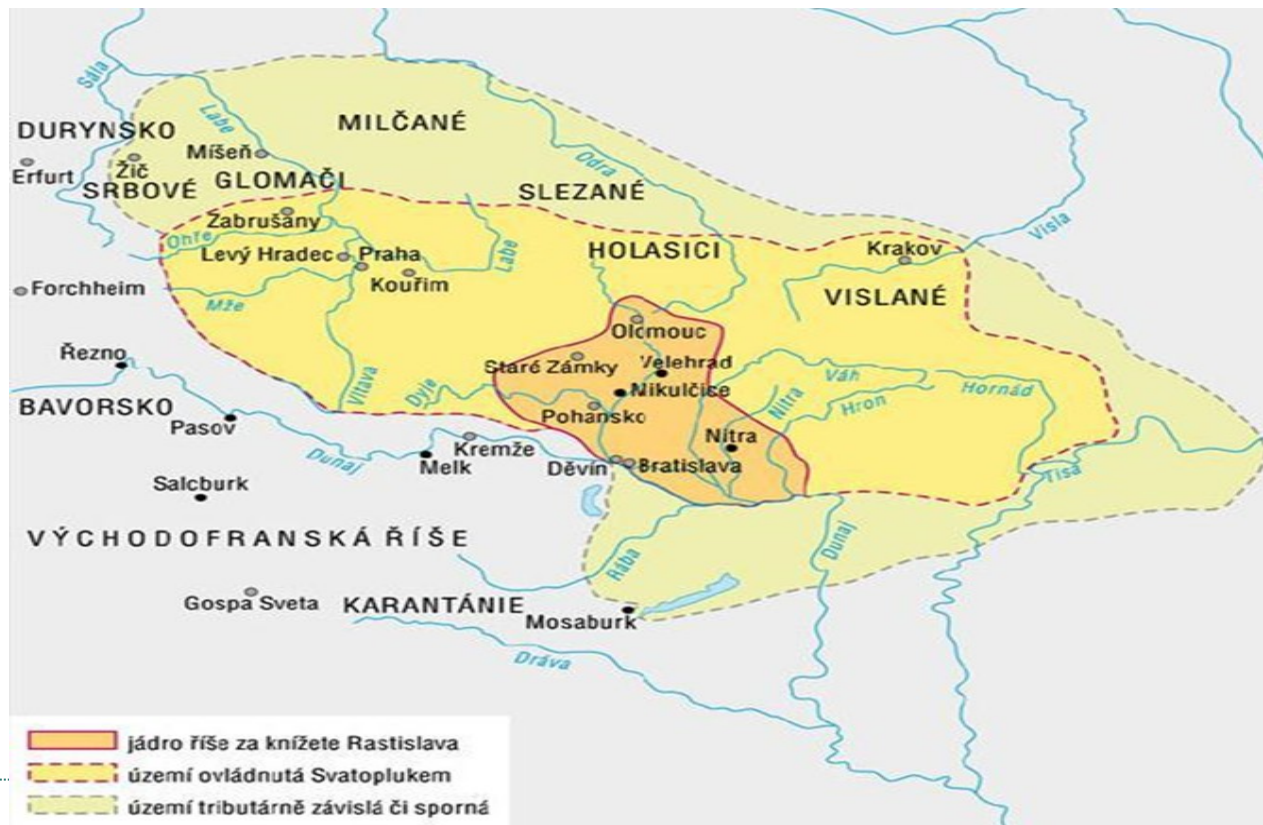
**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

Velká Morava – první státní útvar na českém území (9. století)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Přemyslovské Čechy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Původně byly Čechy ve vazalském vztahu k Velkomoravské říši - osamostatnily se v 90. letech 9. století.
 - Od poloviny 10. století vládnoucí **rod Přemyslovců** začal začleňovat území dalších českých kmenů pod svou přímou správu.
 - Moc byla v rukou knížete z vládnoucího rodu a jeho družiny.
 - Počátky české státnosti jsou spojovány se sv. Václavem – knížecím patronem českého státu.
-

Praha jako centrum přemyslovského státu

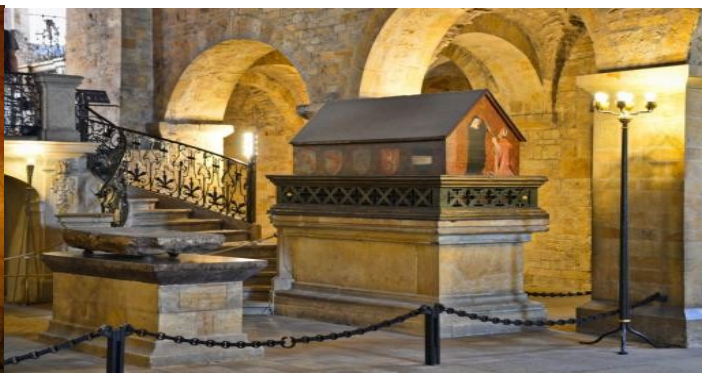
**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

V písemných pramenech se Praha objevuje v 2. polovině 10. století (ve zprávě židovsko-arabského obchodníka Ibrahima ibn Jakuba)

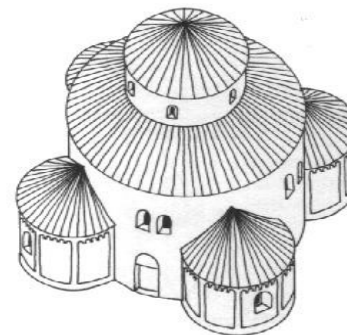
Název Praha byl původně používán pro přemyslovský hrad.
Podhradí bylo významným centrem na trase evropských obchodních cest.

Kostel Panny Marie (9. stol.)

Bazilika sv. Jiří (1. pol. 9. století)

Rotunda sv. Víta

Morava a tzv. úděly

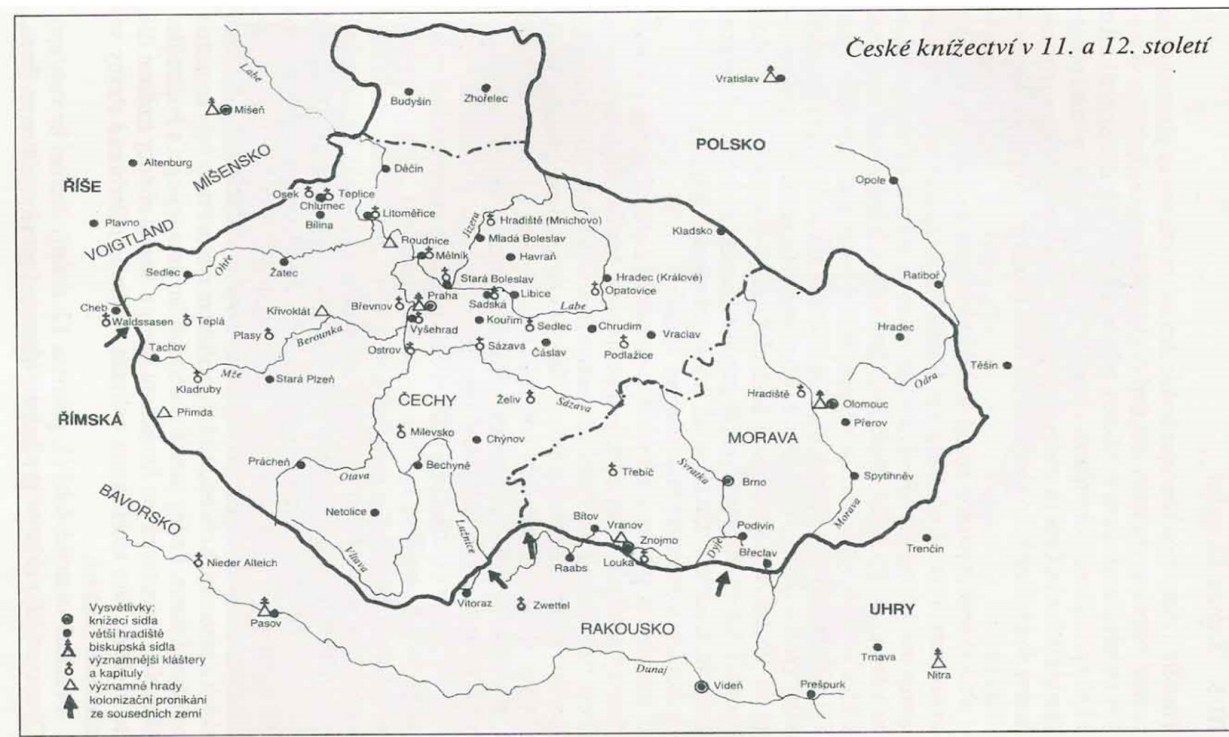
SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Stala se integrální součástí raně středověkého českého státu, později byla rozdělena do tzv. údělů.
 - Jednalo se o územní celky, které byly svěřovány do správy bratrů nebo synů vládnoucího knížete (údělníků) – jejich rozsah byl proměnlivý.
 - Na Moravě se zformovaly tři úděly – **olomoucký, brněnský a znojemský.**
-

Hranice českého knížectví

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Počátky dvorských úřadů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

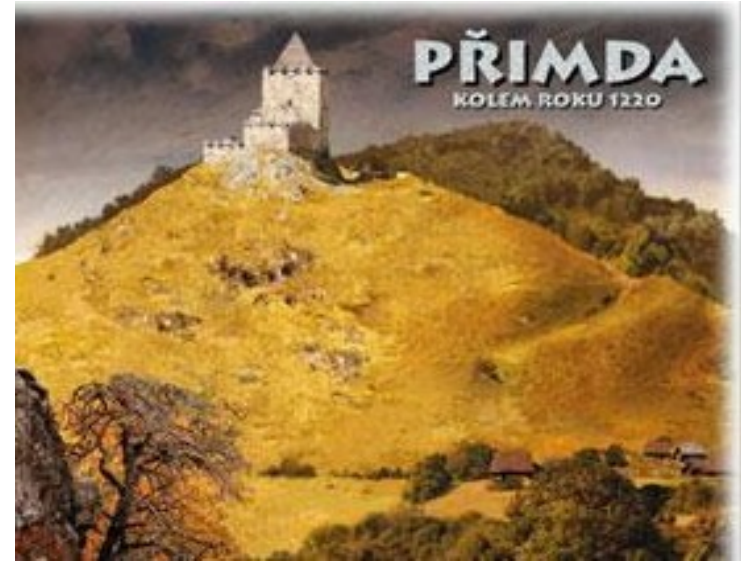
- První úřady se zaměřovaly na zajištění chodu dvora a na čestnou službu panovníkovi
 - Kromě hodností převážně prestižního charakteru vznikly také hodnosti se širším správním dosahem činnosti.
-

Hradská soustava

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Jejím základem byla původně významná přemyslovská hradiště.
- Hrady měly zprvu především vojenský význam, současně plnila i správní funkci.
- Nejvyššími správními úředníky na hradech byli kasteláni (později purkrabí).

Počátky vrchnostenské správy

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KATOVICÍCH

V době přemyslovského knížectví šlechta postupně získala dědičné vlastnictví uděleného území – v důsledku toho vznikla vrchnostenská správa s panstvími jako správními jednotkami.

Královský titul

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARLOVĚ

- První ho dosáhl kníže Vratislav II. (konec 11. století).
- Znovu byl královský titul udělen jednotlivému přemyslovskému knížeti v polovině 12. století.
- Dědičnou držbou královského titulu potvrdila **Zlatá bula sicilská (1212).**

Proměny panovnické moci

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- V r. 1306 byl zavražděn Václav III. jako poslední Přemyslovec na českém trůně.
- Nového panovníka přijímaly, nebo přímo volily stavy (primárně šlechta).
- Nový panovník před přijetím skládal přísahu a potvrzoval zemská práva a privilegia.

Slezsko v počátcích českého státu

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Území polského původu – jeho název se odvozuje od hory (nebo řeky) Šlęzy.
- V 10. století bylo dočasně slezské území součástí českého státu – později je Poláci dobyli zpět.
- Slezská knížectví se vydělila z Polska a přijala českou lenní svrchovanost za Jana Lucemburského (14. století).

Shrnutí

- Hlavním nositelem moci a představitelem středověkého českého státu byl přemyslovský kníže, resp. král.
 - V rámci přemyslovského knížectví základy správního systému na centrální úrovni reprezentovaly **dvorské úřady** na centrální úrovni a **hradská soustava** na místní úrovni („státní správa“).
 - Postupné potvrzení dědičné držby pozemkového majetku šlechtě umožnilo **vznik vrchnostenské správy** s panstvími jako jejími územně-správními jednotkami.
 - Ve 14. století (za vlády Lucemburků) se k českým zemím připojila **slezská knížectví** – zachovala si vnitřní samostatnost a nevytvořila jednotný celek.
-